

“«Llibertat» és el mot dels fabricants d’esclaus. La llibertat real no té cap nom, tota ella és canal on la vida pren el seu vol formal” **Blai Bonet**

ESTILS

Opinió

GETTY

Què és el destí?

EULÀLIA FANAR

INVESTIGADORA EN TEMES DE GÈNERE I CONFLICTE

A Turquia expliquen una història d’aquelles que mai saps si van passar de veritat o serveix per oferir-nos una petita lliçó de vida. Diuen que amb l’efervescència contracultural dels anys seixanta i setanta molts occidentals van aterrar a Turquia, com en molts altres llocs d’aquell Orient imaginat, buscant aliment espiritual. Un d’aquells joves va anar a casa d’un mestre sufi, i se’l va trobar assegut i envoltat de deixebles. El noi se li va atansar i, directament, va preguntar: “Digui’m, mestre, què és el destí?” El savi, sense dir res, va agafar la seva sabatilla i, per sorpresa de tothom, va llançar-la contra el cap d’aquell buscador de respostes. El jove, atordit, se’l va mirar mig espantat, mig indignat. I llavors el mestre sufi va dir: “Això és el destí: venir de tan lluny perquè et llancin una sabatilla pel cap”.

Com sol passar, aquestes històries són atemporals i mantenen sempre un toc de sorpresa i humor que les fan més digeribles. Certament, si estem predestinats o no és una de les qüestions més reflexionades i obertes de la història humana. Hi ha qui diu que som mers misatges esperant en la safata d’entrada del correu de Déu: alguns mai seran oberts, altres passen directament a *spam*, alguns són esborrats sense ser oberts i d’altres tenen el privilegi de ser llegits i fins i tot contestats.

Quan sorgeix un conflicte o som víctimes d’un gran dolor sorgeix, més que mai, aquesta pregunta sense resposta fixa: per què a mi?, ¿es podria haver evitat o ja estava escrit? Si ja estava escrit, podem anar pel cantó derrotista i pensar que no tenim cap poder de decisió, com marionetes en mans d’un caprici diví. Però també podem veure-hi un sentit en allò que, aparentment, no en té. Un sentit últim, misteriós però amb certa esperança que ens fa, malgrat tot, continuar confiant en la vida. —

Destí
Si estem predestinats o no és una de les qüestions més reflexionades i obertes de la història humana

La Bíblia: eina literària

La influència del llegat bíblic en la literatura desperta cada vegada més atenció, des de Catalunya fins a l’Amèrica Llatina

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Caiguda i compassió, gènesi i apocalipsi, alliberament i culpa. La Bíblia ens interpel·la i modula alhora que l’emmotllem al nostre context, i les seves veus i testimonis inunden i sacsegen els pobles que de bon grat o per força hi han accedit. La literatura, en sentit ampli, s’ha vist condicionada per aquest magma de revelació i sacrifici que componen els diversos fragments bíblics. Des de diverses mirades històriques, cada vegada sembla que cridi més l’atenció aquesta influència en les literatures de bona part del món, potser pel palès decreixement de la Bíblia a l’Occident secularitzat.

Cicles i estudis sobre la qüestió

Durant el mes d’abril, per exemple, la Pedrera va dedicar un cicle de conferències a la Bíblia en la literatura catalana dels segles XIX i XX, agafant les figures de Verdager, Guimerà, Carner, Riba, Pere Quart, Espriu, Sales i Rodoreda (és previst que la segona part del cicle se celebri el novembre que ve, en aquest cas dedicada als segles XIII i XVI). Un dels participants, el professor Carles Lluch, és també autor de *Novel·la catalana i novel·la catòlica* (Publicacions de l’Abadia de Montserrat), un llibre que analitza els escriptors Joan Sales, Xavier Benguerel i Blai Bonet. Per a Lluch, els tres protagonistes no volen ser proselitistes: “La novel·la catòlica, certament, dóna una visió del cristianisme més oberta que la visió que se’n té des de sectors no confessionals. El conflicte religiós que mostren és interioritzat, no pretenien demostrar ni convèncer de res, sinó que se servien del cristianisme per explicar què és ser home enmig d’un segle convuls i en crisi humana permanent. Els protagonistes de les novel·les dubten, es plantegen més preguntes que respostes, i aquesta sensibilitat resulta més pròxima al lector”, explica Lluch.

Un testimoni interior

Casaldàliga. La seva gent i les seves causes (Editorial Claret) recull el treball del fotoperiodista Joan Guerrero, amic i admirador de Casaldàliga. Una joia d’amor i art construïda des de la lluita i la dignitat col·lectives, termes clau d’aquestes dues ànimes unides en la tasca d’un món millor.

Gregorio del Olmo Lete, professor emèrit de la Universitat de Barcelona, publica aquests dies *La Bíblia hebrea en la literatura. Guía temática y bibliográfica* (Edicions de la UB) i també s’ha encarregat de dirigir els tres volums de *La Bíblia en la literatura española* (Trotta), obres totes elles que tenen l’objectiu de fer un repàs exhaustiu, precisament, d’aquesta influència intertextual. L’editorial Trotta també ha presentat últimament, dins d’aquesta sèrie, *La Bíblia en la literatura hispanoamericana*, una interessantíssima introducció de la presència bíblica en la literatura llatinoamericana des de la irrupció colombina del *descobriment* fins a l’actualitat. El volum ha estat coordinat per Geneviève Fabry i Daniel Attala, doctor en filosofia a la Universitat Pompeu Fabra i un dels responsables d’un altre llibre sobre una qüestió relacionada, *Cuando los anarquistas citaban la Biblia. Entre mesianismo y propaganda* (Catartà), amb casos d’Espanya i Llatinoamèrica. Tot plegat, nombroses i actuals referències per endinsar-nos en la fructífera producció literària –de l’assaig a la poesia, de la novel·la al teatre– que beu directament d’aquest mosaic testamentari, colpidor i present com sempre.

L’Amèrica Llatina, l’epicentre

La poeta xilena Gabriela Mistral, Nobel de literatura l’any 1945, va admetre que les lectures bíbliques van incidir profundament en la gestació de la seva veu, ja que hi trobava aquell “riscós to verídico, l’expressió directa, una trama constant de violència brutal i d’unes dolçors indicibles; realisme que deixa, però, circular un aire líric, intensitat extremada, misteri de l’expressió essencial”.

No som davant de cap anomalia: l’Amèrica Llatina és, probablement, la zona on la Bíblia ha influenciat d’una manera més profunda i continuada el terreny literari; un terreny que, com se sap, és dels més profunds, encisadors i contundents de la literatura mundial. Justament, l’obra coral *La Bíblia en la*

Bill Viola: art i espiritualitat

Lourdes Cirlet, historiadora de l'art i vicerectora de la Universitat de Barcelona, parlarà del conegut i influent videoartista a *La dimensió espiritual al videoart de Bill Viola*. L'acte serà demà, divendres, a les 16 h, en un entorn privilegiat: l'Espai d'Art Sean Scully de Montserrat.

literatura hispanoamericana ens ofereix la possibilitat de traçar aquesta presència prolongada des de l'arribada dels conqueridors espanyols, i que no s'interromp amb l'emancipació cultural i política segles després, ben al contrari: a la majoria dels pensadors de la Independència (segle XIX), la Bíblia els serveix "per validar una consciència criolla que s'atribueix el dret de presentar no només una interpretació pròpia de les Escriptures, sinó també una visió crítica de la cultura del Vell Continent".

Una d'aquestes figures del procés emancipador llatinoamericà, el frare xilè Camilo Henríquez, va assenyalar que en les històries de la Bíblia sobre emancipació política la religió sempre dona suport evident a la nació subjugada en qüestió. Mitjançant les referències a la Bíblia, doncs, aquells autors van ser el toc d'inici del moviment insurgent llatinoamericà. Naixia així una interpretació pròpiament americana de les idees il·lustrades de la llibertat i la raó de l'home, una Il·lustració diferent de l'europea on es va utilitzar la Bíblia com a mètode d'alliberament col·lectiu i de trencament amb un imperi espanyol titllat d'hipòcrita i poc cristià.

Aquest deix cultural propi, traduït i reapropiat al context local, ha quedat present en tota la producció literària posterior, començant pel moviment de canvi de segle entre el XIX i el XX, amb personatges com Rubén Darío, on "el caràcter genèricament híbrid de la Bíblia, la seva pròpia versatilitat i capacitat permeable, només va necessitar la voracitat llibresca i cultural del Modernisme llatinoamericà per esdevenir en un text pràcticament omnipresent".

Són molts els noms clau repassats, com Borges ("la Bíblia és, sens dubte, el text al qual Borges al·ludeix més sovint; poques vegades la crítica ho ha assenyalat, malgrat que ara comença a buscar-se aquesta presència constant"), Octavio Paz, Lezama Lima, Ernesto Cardenal ("amb un apropament a la Bíblia en general seriós, com si el text bíblic aparegués com una part de l'herència que cal reescriure per aprofundir en l'experiència secular de l'amor, el desgast del temps i de la violència"), i moltes altres figures (García Márquez, Neruda, Olga Orozco, la mateixa Mistral) que evidencien aquesta influència essencial de la Bíblia, trencadora de tòpics i independent de les creences de cada autor, en una de les literatures més riques, estimades i personals del món.

**CONSCIÈNCIA
D'ARA**
Cada dijous

I la setmana que ve:
**La mística
dels sentits**

GETTY

6 PLANS PER AL CAP DE SETMANA

Eat Street Barcelona

Aquest cap de setmana arriba una nova edició de l'Eat Street a l'espai industrial de la Nau Bostik, a la Sagrera, a Barcelona. La cita reuneix una gran oferta de menjar de carrer, de qualitat i a bon preu, amb xefs d'arreu que porten les seves millors propostes. A més, hi haurà actuacions musicals.

Welcome by Vermut Solidari

L'Antiga Fàbrica d'Estrella Damm acull diumenge una edició especial del Vermut Solidari. Com sempre hi haurà música, *food trucks*, i activitats. En aquesta ocasió els beneficis obtinguts es donaran a ACCEM, una ONG que dona atenció a les persones refugiades a Espanya, i a la fundació Diari d'un Cuidador.

Festa Major de Maig a Tàrraga

La capital de l'Urgell celebra fins al 16 de maig la Festa Major de Maig amb un seguit d'activitats culturals -concerts de música clàssica i actual o representacions de circ i teatre-, celebracions tradicionals, activitats per als més petits i mostres gastronòmiques, com la FiraCóc, una mostra de productes de fleca.

III Fira dels Clicks al Poble Espanyol

Els clics tornaran a conquerir el Poble Espanyol aquest cap de setmana. Es commemorarà el quadricentenari de la mort de Cervantes amb un gran diorama temàtic del Quixot, però a més es podran veure escenes amb clics de *Star Wars*, la II Guerra Mundial, la Guerra de la Independència o els vikings.

Fira Renaixentista a Calella

Calella fa un viatge en el temps aquest cap de setmana. Més de 60 expositors mostraran els productes en un mercat d'època que omplirà les places d'ambient. A més, els restaurants del municipi conviden a degustar el Menú del Renaixement, i hi haurà diversos espectacles d'animació i culturals.

Palamós Terra de Mar

Ja fa 10 anys que el port de Palamós acull aquest festival, que inclou tota mena d'activitats relacionades amb l'àmbit marítim per fomentar el patrimoni i les tradicions. Enguany se centrarà en la navegació i oferirà la possibilitat de fer baitejos de mar i recorreguts per la costa amb embarcacions clàssiques.